

**Виступ ректора Харківського національного університету імені
В. Н. Каразіна, академіка Віля Бакірова
на 12-му засіданні Національної ради реформ**

«Високоповажний пане Президенте, шановні учасники засідання!

Світовий досвід успішних реформ свідчить, що всі вони спиралися на розбудову ефективних систем освіти як ключових інструментів перереформування людського капіталу відповідно до викликів часу і конкретних завдань реформування суспільства в цілому.

Наша система освіти і освіти вищої зокрема, не здатна поки що виконувати цю місію. Хоча за кількістю атестатів, дипломів, університетів, докторів наук і професорів ми попереду всієї планети.

У доповіді Міністра переконливо показано, що зроблено чимало для наближення вищої школи до міжнародних практик і стандартів, для посилення ролі громадського і студентського самоврядування, запровадження академічних свобод тощо.

Розроблено і ухвалено великий масив підзаконних актів, які імплементують положення нового Закону «Про вищу освіту». В тому числі і довгоочікуваний порядок розпорядження спецкоштами, який значно збільшує фінансову автономію вищих навчальних закладів.

В той же час все більше відчувається необхідність підпорядкування різнопланових реформаторських ініціатив та зусиль єдиній загальній стратегії.

Стратегія має а) визначити сьогоdnішній стан вищої освіти, б) визначити той стан, який нам потрібен і в) визначити механізми переходу від першого до другого.

Така Стратегія в цілому розроблена, попередньо схвалена експертним середовищем. За умови певного доопрацювання бажано надати їй статус офіційного документу, що зробить процес реформування більш системним і послідовним.

Крім питань стратегічних, є низка невідкладних проблем, які потребують термінової реакції.

Вступна кампанія 2015 року показала, що ми на порозі втрати того сегменту вищої освіти, який пов'язаний з фундаментальними науками, високими технологіями і забезпечує інноваційний шлях розвитку держави. Всі побачили, що збільшення держзамовлення на ці спеціальності само по собі нічого не дає.

У молоді здебільшого відсутня як мотивація до оволодіння технічними спеціальностями, так і необхідна для цього шкільна підготовка.

Науково-педагогічні школи, якщо так піде далі, залишаться без студентів. Країна втратить здатність продукувати наукові ідеї світового рівня і втілювати їх у високі технології. Це критична межа, за якою може статися тотальний колапс вітчизняного науково-технічного потенціалу з усіма відповідними наслідками, в тому числі і оборонного значення.

Фахівці пропонують низку невідкладних заходів, серед яких, наприклад, впровадження системи грантів для викладачів, учні яких демонструють успіхи при вивченні природничих дисциплін. Це оновлення, точніше відродження лабораторного обладнання спеціалізованих класів і кабінетів і багато іншого. Нарешті, потрібна розгорнута і інтенсивна популяризація точних наук і високих технологій, підвищення престижу професії науковця, інженера, конструктора, технолога.

Можливо, слід, як пілотний проект, дозволити деяким окремим вищим навчальним закладам, набирати студентів на перший курс на технічні та інженерні спеціальності спираючись не на результати ЗНО, а на результати університетських олімпіад для дітей, які від природи і батьків обдаровані великими математичними, фізичними, винахідницькими та іншими здібностями і талантами.

Ці та інші речі не є безспірними, але їх можна і треба обговорювати і покладати в основу Державної програми підтримки наукоємного сектору освіти. Без розробки і реалізації такої Програми нічого в цій справі не поправити.

Пропоную створити при Міністерстві освіти і науки міжвідомчу робочу групу для розробки такої програми, забезпечити широку участь в її роботі освітян, науковців, роботодавців, студентів, громадських організацій.

Ситуація, про яку йдеться, має хвилювати не тільки факультети і кафедри фізико-математичного профілю та подібні, але й суспільство в цілому. Це гостра проблема для всієї країни, її національних інтересів. Ми ще маємо час її вирішити і повинні її вирішити.

Закінчуючи виступ, хочу сказати, що освітня реформа в країні, хоча і не без проблем, не без труднощів, але набирає силу, стає незворотною. Зроблено багато, але ще більше треба зробити, аби оновлена вища школа, надійно працювала на благо і розвиток українського суспільства і його громадян.

Дякую за увагу!»